

PROGRAM SZCZEGÓŁOWY KONFERENCJI

oraz

ABSTRAKTY

Człowiek w obliczu prawa. 100 lecie wzajemnych relacji nauki i praktyki

Miejsce konferencji: Wydział Nauk Społecznych (WNS)

ul. Jana Bażyńskiego 4

80-309 Gdańsk

Dzień 24.10.2019		
8:00	Rejestracja uczestników od godziny 8:00	Hall główny WNS poziom 200
9:00 - 9:30	Otwarcie konferencji	Aula S204
Wykłady plenarne		Aula S204
9:30 - 10:00	Prof. Elena Azaola Garrido - <i>Juvenile violence crimes in Mexico</i>	
10:00 – 10:30	Prof. Cliff Roberson - <i>Juvenile Justice: Yesterday and Today</i>	
10:30 – 11:00	Prof. Arthur Hartman – <i>Radicalization and De-Radicalization in German prisons</i>	
11:00 - 11:30	Przerwa na kawę/herbatę	sala C 110
Wykłady plenarne		Aula S204
11:30 – 12:00	Prof. Lidia Cierpiąłkowska (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)- <i>Czynniki ryzyka wiktyimizacji więźniów w zakładach karnych</i> W Polsce dysponujemy statystykami, które dotyczą rozpowszechnienia wykroczeń dokonywanych przez więźniów, natomiast nie posiadamy rzetelnych danych, które pokazywałyby na rozmiary zjawiska wiktyimizacji i rewiktyimizacji w przebiegu odbywania kary pozbawienia wolności. Poza tym, że powszechnie jest znane zjawisko wiktyimizacji w zakładach karnych, jednak dane na jego temat są ukryte w różnych statystykach. Nie ma także zbyt wielu badań na świecie. Celem wystąpienia jest przedstawienie przeglądu wyników badań nad predyktorami wiktyimizacji i rewiktyimizacji wśród więźniów. Wiedza ta jest niezbędna dla trafnego diagnozowania w indywidualnych przypadkach czynników ryzyka oraz wszczęcia odpowiednich działań prewencyjnych przez służbę więzienną. Analiza rezultatów badań pokazuje na trzy ważne obszary i związane z nimi czynniki, które należy uwzględnić w psychologicznym postępowaniu diagnostycznym. Najważniejsze grupy czynników ryzyka to: po pierwsze, wystąpienie zdarzeń traumatycznych w historii życia skazanego, zwłaszcza doświadczenie maltretowania fizycznego i psychicznego oraz nadużycia seksualnego; po drugie, poziom zdrowia psychicznego i cechy osobowości skazanego (np. niektóre z zaburzeń stwarzają większe zagrożenie niż inne); po trzecie, płeć – zaobserwowano, że w grupie mężczyzn i kobiet występują inne czynniki ryzyka wiktyimizacji i rewiktyimizacji.	
12:00 - 12:30	Prof. Marek Konopczyński - <i>Kryzys resocjalizacji</i> Coraz częściej w przestrzeni publicznej funkcjonuje przekonanie, że resocjalizacja jest wymysłem naukowców- głównie pedagogów i psychologów, a tak naprawdę jej idea nie sprawdza się w praktyce. Na potwierdzenie tych słów używa się argumentów natury statystycznej, a także przytacza liczne przykłady osób, które po opuszczeniu zakładu karnego popełniają kolejne przestępstwa. Czy naprawdę	

	możemy mówić o kryzysie idei resocjalizacji czy może raczej o nagminnych błędach przed założeniowych i metodycznych popełnianych w trakcie projektowania i realizowania tego procesu, tak w placówkach resocjalizacyjnych, jaki i w przestrzeni środowiska otwartego? Należą do nich: wiara w omnipotencję prawa, przekonanie, że można kogoś trwale zmienić w sytuacji pełnej izolacji społecznej oraz brak systemu readaptacji i reintegracji społecznej dla osób opuszczających instytucje resocjalizacyjne. Może warto więc wrócić do koncepcji twórczej resocjalizacji, która zakłada jedność trzech procesów: resocjalizacji rozumianej jako odkrywanie i rozwijanie potencjałów osobowych i społecznych osób nieprzystosowanych, readaptacji definiowanej jako uaktywnianie tych potencjałów w środowisku otwartym, oraz reintegracji jako procesu zmiany destygmatyzacyjne.
12:30 – 13:00	Prof. Wiesław Ambrozik - <i>O konieczności uspołecznienia systemu profilaktyki społecznej i resocjalizacji</i> Utrwaloną cechą systemu profilaktyki społecznej i resocjalizacji jest to, że podejmowane w jego ramach działania reintegracyjne czy readaptacyjne uruchamiane wobec osobników niedostosowanych społecznie bądź już wykolejonych przestępczo organizowane są najczęściej w warunkach odizolowania ich od podstawowych środowisk uczestnictwa społecznego, co pozostaje w zasadniczej sprzeczności z istotą samego procesu resocjalizacji czy readaptacji społecznej. Pogłębia ten stan rzeczy również i to, że i sam system profilaktyki i resocjalizacji uległ w toku swego rozwoju społecznemu wyizolowaniu, co niewątpliwie pogłębia stan jego dysfunkcjonalność i tym samym nasuwa dalsze wątpliwości odnoszące się do sprawności i skuteczności jego oddziaływań. Stąd rodzące się pytanie i o to, czy również i sam system profilaktyki i resocjalizacji nie wymaga uspołecznienia (a może nawet resocjalizacji).
13:00 - 13:30	Przerwa na kawę/herbatę sala C 110
13:30 - 15:00	Sesje równoległe
Sesja 1	
<u>Kryminologiczne aspekty przestępstw</u> <u>Sala C 109</u> Prowadzenie: prof. Iwona Grzegorzewska 1. Woźniakowski- Fajst, D. (UW/Instytut Nauk Prawnych PAN) - <i>Kariery kryminalne nieletnich dziewcząt - różne modele powrotności</i> Badania katamnestyczne, realizowane w okresie 17 lat od czasu popełnienia czynu karalnego w nieletności pokazują, że istnieje kilka modeli kariery kryminalnej. Poza grupą dziewcząt, które w dorosłości nie zostały skazane za popełnienie przestępstw, pojawiają się aż trzy grupy recydywistek. Występowanie „wczesnych recydywistek”, a więc osób, które w okresie kilku lat od sprawy w sądzie dla nieletnich popełniały przestępstwa jest zjawiskiem znanym, opisanym oraz nawet częściowo policzonym, bo takimi statystykami dysponuje np. Ministerstwo Edukacji, w którego gestii leżą ośrodki wychowawcze. Występowanie „permanentnych recydywistek”, a więc osób, które wchodzą w konflikty z prawem przez cały okres dorosłości jest także znane i opisane w literaturze przedmiotu. W badaniach pojawia się jednak niemała grupa „późnych recydywistek” (32% wszystkich), a więc tych, które nie zostały skazane przez 10 lat od czasu sprawy w sądzie dla nieletnich, a jednak popełniły przestępstwo w późniejszym okresie. Grupę tę charakteryzuje pewne podobieństwo do grupy „permanentnych recydywistek” głównie pod względem struktury czynów, ale także i warunków wychowawczych w nieletniości. Należałoby rozważyć tezę, iż „późne recydywistki” mogą być w istocie	

„permanentnymi recydywistkami”. Z bardzo wysokim prawdopodobieństwem należy uznać, że część „późnych recydywistek” de facto łamała prawo przed pierwszym skazaniem, aczkolwiek nie zostało to odnotowane w oficjalnych statystykach. Niektóre z czynów popełnianych przez badane z tej grupy mogło mieć charakter wykroczeń, inne zaś mogły być nawet przestępstwami, które jednak nie zostały wykryte i za które badane kobiety nie zostały skazane.

2. Kotowska, J., Bolechała, F. (Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie/ Zakład Medycyny Sądowej Collegium Medicum Uniwersytetu Jagiellońskiego) - ***Samobójstwo poagresyjne czy samobójstwo rozszerzone? Studium przypadku***

Termin samobójstwo poagresyjne (z ang. „dyadic death” „postaggressional suicide”, „extended suicide”) został pierwszy raz użyty w 1979 roku przez Bermana. Aktualnie, szczególnie w medycynie sądowej, rozróżnia się dwa osobne zjawiska określane jako samobójstwo rozszerzone i samobójstwo poagresyjne. Na gruncie między innymi kryminalistyki, psychiatrii i psychologii sądowej są to pojęcia o dużym znaczeniu poznawczym i aplikacyjnym. Niestety w polskiej literaturze naukowej utrzymała się praktyka stosowania pojęcia samobójstwa rozszerzonego w odniesieniu do przypadków „dyadic death”, w sytuacji gdy „rozszerzenie” powinno w rzeczywistości opisywać takie zdarzenia jak samobójstwa masowe, grupowe, wspólne czy tzw. pakiety samobójcze – gdzie nie występuje elementarna postać zabójstwa, a wszyscy uczestnicy mają zamiar pozbawienia się życia i dają na to przyzwolenie. Z kolei samobójstwo poagresyjne jest dwustopniowym, następującym po sobie działaniem, w którym sprawca najpierw dokonuje zabójstwa swoich ofiar, które się na to nie godzą, a ostatecznie odbiera sobie życie lub bezsprzecznie do tego dąży. W samobójstwach poagresyjnych w odróżnieniu od rozszerzonych odmiennie są zarówno predyspozycje osobowościowe i stan psychiczny sprawcy jak również okoliczności czynu oraz mechanizmy prowadzące do realizacji takiego zjawiska. Natomiast mylna kwalifikacja tego typu zdarzeń skutkuje istotnym ograniczeniem możliwości wnioskowania o bardziej specyficznych czynnikach ryzyka.

W wystąpieniu zostanie zaprezentowany przypadek pacjentki, która podjęła próbę samobójczą, po wcześniejszym zabójstwie dwójki dzieci. W odniesieniu do zarzucanego czynu (tempore criminis) kobieta została uznana za osobę nie poczytalną, a co za tym idzie niezdolną do przypisania winy w rozumieniu polskiego Kodeksu Karnego. Autorzy podejmą próbę analizy czynników ryzyka omawianego zjawiska z uwzględnieniem specyfiki zakłóceń psychicznych, cech osobowości oraz czynników środowiskowych.

3. Koralewska-Samko, J., Koralewska, M. (UG/SWPS Sopot) - ***Ocena moralna zachowań karalnych oraz dozwolonych prawnie funkcjonariuszy policji.***

Instytucja Policji powinna zajmować w kraju szanowane i cenione miejsce bowiem odgrywa ona ważną rolę w funkcjonowaniu państwa i społeczeństwa. Szczegółowe zasady rekrutacji ochotników do służby mają za zadanie wyłonić kandydatów odpowiedzialnych do pełnienia powierzanych im zadań. Policjant powinien postępować zgodnie z własnym sumieniem, czego wymaga etyka oraz zasady moralne.

Badanie miało na celu sprawdzenie czy mężczyźni zatrudnieni jako funkcjonariusze policji w Polsce, którzy to nieustannie mają kontakt z prawem w celu zapewnienia bezpieczeństwa społeczeństwu, oceniać będą czyny o mianie przestępstwa oraz zachowania nie będące czynem karanym prawnie w odmienny sposób od mężczyzn wykonujących inne zawody.

Badaniem objęto łącznie 116 mężczyzn w wieku 30-40lat, czynnych zawodowo na terenie województwa pomorskiego. Analizowane zostały oceny moralne takich zachowań w różnych sytuacjach społecznych, które można mianować czynem zagrożonym sankcją prawną oraz takich, które przestępstwami nie są, jednakże mogą mieć kontrowersyjną ocenę moralną. Do badania użyto Skale Uczuć Moralnych (SUM-5) badającą uczucia związane z przekraczaniem i realizowaniem norm oraz Kwestionariusz Self-Importance Moral Identity badający Tożsamość Moralną. Uzyskane wyniki pokazały, że same czyny przestępcze oceniane są odmiennie niż zachowania nie obciążone sankcją a także iż Funkcjonariusze Policji charakteryzują się nieco

odmiennymi ocenami i uczuciami wobec tychże czynów niż mężczyźni wykonujący inne zawody.

4. Główniczewska, J. (UG) - ***Osoba stosująca przemoc domową - kontrolująca emocje czy może kontrolowana przez emocje? Rozważania na temat funkcjonowania emocjonalnego sprawców przemocy domowej.***

Przemoc domowa jest zjawiskiem społecznym bardzo często rozpatrywanym na gruncie wielu dyscyplin naukowych. Ze względu na różnorodny charakter i konsekwencje, przemoc jest przedmiotem zainteresowań nauk medycznych, prawnych i społecznych. Ten rodzaj dysfunkcji społecznej ma charakter interdyscyplinarny. Pomimo wielu oddziaływań zarówno profilaktycznych jak i terapeutycznych przemoc domowa stanowi cały czas istotny problem społeczny. Celem wystąpienia jest przedstawienie wybranych aspektów funkcjonowania emocjonalnego i poznawczego osób stosujących przemoc w związku romantycznym. Literatura przedmiotu oraz prowadzone badania w tym obszarze tematycznym wskazują szereg wyjaśnień powstawania przemocy domowej oraz opisują cechy osobowościowe osób ją stosujących. Podczas wystąpienia zaprezentowane zostaną rozważania na temat sposobu regulacji emocji, jakości pracy emocjonalnej oraz poczucia stresu u sprawców przemocy domowej oraz wpływu tych aspektów na funkcjonowanie poznawcze tych osób. Rozważania teoretyczne zostaną zestawione z analizą prowadzonych badań własnych w obszarze przemocy domowej. Przedstawione treści mogą stanowić punkt wyjścia do dyskusji na temat sposobu funkcjonowania sprawców przemocy domowej w kontekście dotychczasowych badań.

5. Klimczak, J. (Instytut Stosowanych Nauk Społecznych, Uniwersytet Warszawski) - ***Etiologia przestępstw przeciwko mieniu – w poszukiwaniu odpowiedzi***

Przestępczość przeciwko mieniu, a w szczególności kradzieże, są najczęściej popełnianymi przestępstwami w Polsce. Zasadnym więc staje się pytanie o etiologię tych zachowań. Czy faktycznie to bieda czyni złodzieja? W jaki sposób badać przyczyny przestępczości przeciwko mieniu? W moim wystąpieniu przedstawię dotychczasowe próby wyjaśnienia tego zjawiska w badaniach kryminologów, psychologów oraz socjologów. Następnie zaprezentuję co można ustalić w tym zakresie z akt sądowych, na podstawie przeprowadzonego przeze mnie badania w ramach projektu „Efektywność karania za przestępstwa przepołowione na przykładzie kradzieży” w Instytucie Wymiaru Sprawiedliwości w 2017 r. Badanie przeprowadziłam na dobranej losowo, reprezentatywnej próbie akt z dwóch rodzajów spraw – wykroczeń (art. 119 § 1 k.w.) i przestępstw (art. 278 § 1 k.k.) kradzieży, które zakończyły się prawomocnie, i w których postępowania wykonawcze zakończyły się w 2016 r. Łącznie przedmiotem badania było 420 spraw. Uzyskane wyniki porównam z badaniem spraw kradzieży z 1979 r., opisanym w monografii pod redakcją Andrzeja Marka, dzięki czemu możliwe będzie wskazanie zmian i podobieństw sprawców kradzieży oraz ich motywacji na przestrzeni lat.

6. Guziński, B. (Akademia Sztuki Wojennej) - ***Ochrona prawna i instytucjonalna seniorów jako ofiar oszustw metodą „na wnuczka”***

Osoby starsze to szczególna grupa w społeczeństwie, która jako słabsza od innych wymaga szczególnej troski i opieki zarówno prawnej jak i instytucjonalnej. Seniorzy, szczególnie ci, którzy zamieszkują sami, z dala od swoich bliskich, bezbronni z uwagi na swój wiek i naiwność częściej od innych grup społecznych stają się ofiarami przestępców wykorzystujących takie metody. Problematyka oszustw dokonywanych na szkodę osób starszych poruszana jest przez służby i instytucje od wielu lat. Wynika to między innymi z faktu rosnącej liczby tego typu przestępstw i podejmowania przez sprawców coraz to innych, nie znanych dotąd metod. Należy zatem zgodzić się ze znaczną częścią społeczeństwa, która określa oszustwa dokonywane na szkodę osób starszych, niezaradnych życiowo, jako palący i wymagający reakcji prawno-instytucjonalnej problem społeczny. Pomimo wypracowanych we współpracy wielu instytucji rządowych, samorządowych, społecznych oraz służb narzędzi i praktyk wciąż

zauważalny jest duży wzrost liczby omawianych przestępstw. W ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat coraz bardziej rozwija się proces starzenia się społeczeństwa, dlatego warto zastanowić się, dlaczego seniorzy są podatni na oszustwa, a także czy podejmowane próby przeciwdziałania omawianemu przestępstwu są skuteczne.

Sesja 2

Wyzwania resocjalizacji

Sala C 105

Prowadzenie: dr Maria Gordon

1. Prof. Królikowska, J. (UW) - ***Sprawiedliwość kary w opinii kuratorów sądowych***

Referat przedstawia wyniki badania zrealizowanego ze środków Narodowego Centrum Nauki „Kultury Penalne. Kontekst kulturowy polityki kryminalnej i reform prawa karnego. Analiza prawno penologiczna, historyczna, socjologiczna i kulturowa (antropologiczna) reform prawa karnego w Polsce na tle tendencji europejskich i światowych” przeprowadzonego w latach 2012-2014 między innymi na próbie 100 zawodowych kuratorów sądowych.

W badaniu ankietowym respondenci odpowiadali na pytania dotyczące kary, karania i bezkarności. Proszeni byli między innymi o wypowiedzi dotyczące celów i funkcji kary, najważniejszych właściwości kary, surowości i skuteczności kar, określenie jaka powinna być kara sprawiedliwa i jak ją należy zdefiniować oraz kto posiada największą wiedzę o karze. Badanie ankietowe było uzupełnione wypowiedziami na ten sam temat udzielonymi w wywiadach z kilkunastoma kuratorami, którzy uprzednio wypełnili ankietę.

Odpowiedzi kuratorów zawodowych, którzy z reguły nie są prawnikami, lecz psychologami, pedagogami, resocjalizatorami, różnią się w istotny sposób od odpowiedzi sędziów i prokuratorów na te same pytania. Kuratorzy obserwują sytuacje związane z karą kryminalną z innej perspektywy i posiadają informacje o reakcjach osób ukaranych i ich bliskich oraz lokalnego środowiska społecznego na karę. Opinie kuratorów o sprawiedliwości kary oraz o znaczeniu społecznym sytuacji bezkarności są oparte na dłuższych i nie zawsze wysoko sformalizowanych kontaktach z osobami doświadczającymi kar kryminalnych. Dla uwidocznienia szczególnego stanowiska kuratorów w sprawach kar kryminalnych prezentacja opinii kuratorów będzie zawierać porównanie z wypowiedziami sędziów na ten sam temat.

2. Szykut, M. (ZKSS w Łęborku, UMK w Toruniu) – ***Transformacje probacji w Europie – założenia metodologiczne projektu badawczego***

Przedmiotem refleksji będzie przedstawienie projektu badań porównawczych związanych z przekształceniami probacji w Polsce i Wielkiej Brytanii. Zmiany systemu probacji w Anglii i Walii, które zostały wprowadzone w 2014 roku, a poprzedzone były okresem permanentnych przekształceń, które następowały systematycznie od 2001 roku, determinują codzienną pracę angielskich kuratorów. Autor traktuje powyższe rozważania jako kontynuację projektu badawczego realizowanego w latach 2006 -2009, w którym poddano badaniu funkcjonowanie systemu probacji w Polsce i Wielkiej Brytanii¹ z perspektywy kuratorów sądowych. Zwrócono wówczas uwagę, na dużą dynamikę przeobrażeń i postępujący brak stabilizacji w pracy angielskich kuratorów². W podsumowaniu stwierdzono, że system probacji w Zjednoczonym Królestwie, pomimo systematycznych przeobrażeń w dalszym ciągu stanowi poważną i profesjonalną ofertę pomocy oraz kontroli osób popełniających przestępstwa, wykorzystując wieloletnią tradycję i doświadczenie, inspirującą kształtowanie się probacji w innych krajach. Jednocześnie konkludując zaakcentowano, że ówczesna perspektywa nie pozwalała na jednoznaczne wskazanie kierunku przekształceń, w którym będzie zmierzała probacja w Zjednoczonym Królestwie³. Teraźniejszość w sposób zaskakujący odpowiedziała na wcześniejsze poszukiwania i eksplorowanie dostępnych wówczas doświadczeń. Prywatyzacja części systemu probacji wprowadzona w 2014 roku, a następnie odstąpienie od tej

rewolucyjnej przeciw zmiany, stanowi dla autora bezpośredni powód kontynuowania badań⁴. Sytuacja w polskiej kurateli sądowej, w perspektywie poważnej zmiany systemowej związanej z coraz bardziej prawdopodobną zmianą Ustawy o kuratorach sądowych, stanowi również bardzo dogodny moment dla podjęcia badań porównawczych w obszarze, w którym zmiany systemowe determinują codzienną pracę kuratorów sądowych. Wyznaczenie założeń metodologicznych badań porównawczych stanowić będzie treść wystąpienia.

¹ Autor wykorzysta w wystąpieniu wyniki badań porównawczych w ramach realizowania projektu nt. *Tworzenie systemu probacji w Polsce i Wielkiej Brytanii – problemy pedagogiczne i społeczne*. Badania przebiegały w latach 2006 – 2010. Projekt realizowano na Uniwersytecie Warszawskim, dzięki pomocy i wsparciu Wielkopolskiego Stowarzyszenia Kuratorów Sądowych oraz Association of Black Probation Officers.

² Niezwykle sugestywnie opisał powyższą tezę we wstępie do swojego artykułu David Thomas: *Przedmiotem moich rozważań będą dzisiaj znowu ból i zmiany w systemie probacji w Zjednoczonym Królestwie*. D. Thomas, *Developments In Probation in United Kingdom*, Executive Exchange, 2006, Texas nr 3, s. 16.

³ Poważny niepokój nad przyszłym kierunkiem transformacji pojawiał się już wówczas w środowisku naukowym, które w pewnym sensie odpowiadało na postępującą destabilizację w pracy kuratorów w Anglii i Walii, wskazując determinanty tej sytuacji A. Goodman, *Whither or witer probation in the twenty first century*, British Journal of Community Justice, Nr 1 2006, s. 49 – 66.

⁴ Użycie terminu rewolucyjna zmiana, nie jest prowokacją autora tekstu, jest ona cytatem z założeń transformacji przedstawionych w dokumencie Ministry of Justice, *Transforming rehabilitation. Revolution in the way we manage offenders*, Londyn 2013.

3. Sygit-Kowalkowska, E.(Instytut Psychologii UKW) - ***Dobrostan psychofizyczny w pracy funkcjonariuszy Służby Więziennej. Analiza i refleksje z badań.***

Czynnikiem wpływającym na poziom zdrowia człowieka jest wypełnianie przez niego ról zawodowych. Zawód funkcjonariusza służby więziennej jest jednym z profesji, których wykonywanie wiąże się ze znacząco pogorszonym stanem zdrowia psychofizycznego (Johnson et al., 2005).

Celem założonych badań była ocena dobrostanu psychofizycznego w pracy, przejawianych strategii radzenia sobie ze stresem i poziomu kontroli emocjonalnej w grupie funkcjonariuszy służby więziennej. Wyniki porównano z grupą mężczyzn pracujących poza służbami mundurowymi. Przyjęto również za cel stworzenie modelu predyktorów dobrego samopoczucia psychofizycznego w pracy w Służbie Więziennej.

W badaniu wykorzystano: Kwestionariusz „Psychospołeczne Warunki Pracy” autorstwa R. Cieślak, M. Wierszal – Bazyl, Popularny Kwestionariusz Inteligencji Emocjonalnej PKIE autorstwa A. Jaworowskiej, A. Matczak, A. Ciechanowicz, J. Stańczak, E. Zalewskiej oraz Kwestionariusz Mini-COPE C.S. Carvera, w polskiej adaptacji Z. Juczyńskiego i N. Ogińskiej-Bulik.

Jak pokazały badania, samopoczucie psychofizyczne w grupie funkcjonariuszy służby więziennej jest gorsze niż u przedstawicieli innych zawodów. Strategie radzenia sobie ze stresem takie jak poszukiwanie wsparcia, aktywne radzenie sobie oraz kontrola emocjonalna, mają znaczenie dla dobrostanu psychofizycznego. Wśród funkcjonariuszy służby więziennej, wyższy poziom kontroli emocjonalnej, niższy poziom strategii bezradności, wyższy poziom poszukiwania wsparcia są istotnymi predyktorami ogólnego poziomu samopoczucia psychofizycznego.

Z uwagi na charakter pracy oraz zagrożenie negatywnymi zjawiskami typu wypalenie zawodowe, agresja, mobbing, ważna jest szeroko zakrojona promocja zdrowia w tej grupie zawodowej.

4. Storch, Ł., Świeboda-Storch, U. (Sąd Rejonowy w Koszalinie/Uniwersytet Wrocławski) - ***Odbywanie kary pozbawienia wolności w systemie dozoru elektronicznego szansą na resocjalizację w kontekście pedagogiki społecznej w szczególności środowiska społecznego***

W aktualnym polskim systemie prawnym bezwzględna kara pozbawienia wolności jest najbardziej rygorystycznym rodzajem kary, jaka może zostać orzeczona za popełnione przestępstwo. Dzięki stałemu rozwojowi urządzeń technologicznych osiągnęliśmy możliwość stworzenia zupełnie nowego rodzaju kary, która stoi jednocześnie w zgodzie z duchem kodeksu karnego, aby możliwie jak najszerzej stosować kary nieizolacyjne. System dozoru elektronicznego jest alternatywą dla odbywania kary pozbawienia wolności w zamknięciu. Daje skazanym możliwość stałego funkcjonowania w społeczeństwie i zwykłego korzystania z dobrodziejstw życia codziennego na wolności. Jednocześnie jest szansą na naprawę popełnionych błędów. W przypadku odbywania kary w SDE nie występują problemy związane z personelem więziennym oraz strukturą organizacyjną i warunkami fizycznymi więzienia. Zanika negatywny wpływ społeczny ze strony zdemoralizowanych skazanych.

Na uwagę zasługuje tu jedno z podejść zakładających konieczność wykorzystania w procesie resocjalizacji zróżnicowanych oddziaływań, które mają wpływać na sferę behawioralną jednostki, sferę zaspokajania potrzeb oraz przygotowanie jej do pełnienia określonych ról społecznych. W ramach tego procesu dochodzi do ukształtowania pozytywnego sposobu myślenia i odczuwania, co daje rezultat w postaci prawidłowych postaw społecznych, które akceptowane są przez środowisko skazanego.

W ujęciu tym istotny punkt widzenia wprowadziła Helena Radlińska, która uważała, że środowisko jest zespołem warunków stałych lub względnie stałych, zaznaczając, że tworzą one warunki bytowania jednostki i czynniki kształtujące jej osobowość. Poszerzyła tym samym zakres środowiska o te składniki, które nie tylko umożliwiają życie (bytowanie) ale wspomagają rozwój osoby i wpływają na kształtowanie się jej osobowości. Wprowadziła zatem do teorii środowiska pojęcie „środowiska życia”, którym współcześnie chętnie posługują się pedagodzy społeczni.

Właściwe zastosowanie zagadnień teorii społecznych określających relacje człowieka ze środowiskiem jest nieodzowne do osiągnięcia celów wymierzonej kary.

5. Markiewicz, I., Pilszyk, A., Kudlak, G. (Instytut Psychiatrii i Neurologii w Warszawie) - ***Psychologiczne czynniki zachowań agresywnych u pacjentów oddziałów psychiatrii sądowej***

Jak pokazują badania naukowe, prawdopodobieństwo wystąpienia zachowań agresywnych u osób z zaburzeniami psychicznymi w porównaniu z osobami zdrowymi jest zazwyczaj wyższe niż wśród osób zdrowych. Biorąc pod uwagę szkodliwość społeczną czynów, których dopuszczają się osoby chorujące na schizofrenię, wskazana jest dokładna analiza ich uwarunkowań.

W wystąpieniu zostaną przedstawione wyniki badań przeprowadzonych przez zespół z Kliniki Psychiatrii Sądowej IPiN, dotyczących psychologicznych uwarunkowań zachowań agresywnych osób ze zdiagnozowaną schizofrenią. Analiza obejmuje wybrane cechy demograficzne, cechy osobowości oraz poziom i rodzaj prezentowanej agresji, z uwzględnieniem uprzednio podejmowanych zachowań o charakterze przemocowym.

W prezentowanym badaniu uwzględniono wyniki badań chorych z rozpoznaniem schizofrenii, przebywających na internacji w oddziale o wzmocnionym stopniu zabezpieczenia w Klinice Psychiatrii Sądowej IPiN, a także pacjentów oddziałów ogólnopsychiatrycznych (z podwójną diagnozą i bez).

6. Dudzik-Moczulska, B. (Zakład Karny w Krzywańcu) - ***Skazany na zmianę- podstawowe aspekty terapii uzależnień prowadzonej w warunkach izolacji penitencjarnej z perspektywy 11 lat funkcjonowania Działu Terapeutycznego Zakładu Karnego w Krzywańcu***

Prezentacja dotyczy doświadczeń własnych związanych z realizowaniem procesu terapeutycznego w oddziałach terapeutycznych w Zakładzie Karnym w Krzywańcu. O terapii uzależnień realizowanej w warunkach izolacji penitencjarnej można opowiadać wiele, w różny sposób... można skupiać się wyłącznie na ograniczeniach wynikających ze specyfiki miejsca, można również podkreślać możliwości płynące z odmienności podejścia do skazanego-pacjenta... Oddziaływania terapeutyczne realizowane przez nasz zespół opierają się na transteoretycznym modelu zmiany Prochaski i Di Clemente, prowadzone są w duchu dialogu motywującego. W pracy z pacjentami duży nacisk kładziemy na osobistą odpowiedzialność za przebieg i efekty własnej zmiany. Praca w duchu dialogu motywującego pozwala skazanemu-pacjentowi w atmosferze życzliwości rozpoznać własną sytuację, dostrzec istniejące konflikty, wynikające z uzależnienia, ambiwalencję i opór przed zmianą nałogowego zachowania i rozpocząć proces pozytywnej zmiany. Rocznie oddziaływaniami terapeutycznymi obejmujemy około 240 skazanych.

7. Serragiotto, S, Miklósi, M., Rawat, S., Sharma, S., Piotrowski, A. (Società Italiana di Psicologia Penitenziaria, Padova, Italy/ University of Debrecen, Hungary/ Military MIND Academy, Pune, India/University of Gdansk, Poland) - ***Prisoner's Adult Education in Italy, Hungary, India and Poland***

Celem wystąpienia jest porównanie edukacji osadzonych w zakładach karnych we Włoszech, na Węgrzech, w Indiach i Polsce. Zaprezentowane zostaną podstawowe statystyki porównawcze systemów penitencjarnych oraz formy edukacji i nauczania osadzonych dorosłych w ww. krajach.

Wykład plenarny		Aula S204
15:15 – 15:45	Prof. Jerzy Zajadło - <i>Czy prawo powinno być piękne?</i>	
16:00 – 17:00	Przerwa obiadowa – polowanie na grubego zwierza i poszukiwanie owoców ziemi Sala C 110	
Wykłady plenarne		Aula S 204
17:00-17:30	Prof. Piotr Chomczyński, Roger S. Guy (Katedra Socjologii Organizacji i Zarządzania IS UŁ/Department of Criminal Justice, State University of New York at Oswego, USA) - <i>Juvenile Work in Mexican Drug Trafficking Organizations (DTO). The Use of Collective Trajectory Concept.</i>	
	Violence among drug trafficking organizations (DTOs) in Mexico has created a demand for new recruits. The structural inequality and class segregation characterizing Mexican society make employment with DTOs attractive alternative to endemic poverty. Using a snowballing technique, we conducted in-depth interviews and observations in Mexican communities (Iztapalapa, Tacubaya, Tepito) as well as personal relations to recruit inmates in juvenile detention centers and prisons in Mexico directly involved in work for DTOs (N=75). Our subjects discussed their families were relatives are/were engaged in organized crime, recruitment, training, and socialization that prepared them for cartel work. Our findings revealed that juveniles enter work in low-level tasks such as lookouts and packagers in drug selling operations, and high-risk activities such as kidnapping and homicide. We applied the concept of collective trajectory to explain collectively and intersubjectively produced definition of the a social situation of internally integrated community members that is based shared common experiences narrowing their vision of options available for juveniles.	
17:30-18:00	Prof. Jarosław Utrat-Milecki <i>Człowiek wobec pewności, celowości i sprawiedliwości prawa karnego</i>	

	Wskazaną w tytule triadę funkcji prawa akcentował na użytek rozważań ogólnych o prawie w swojej twórczości Gustav Radbruch . Zauważał, że w różnych czasach i okolicznościach poszczególne aspekty prawa jego pewność, celowość i sprawiedliwość mogą występować w różnych proporcjach, wszystkie mają jednak znaczenie dla samej idei prawa. W moich rozważaniach będę starał się ten koncept przenieść na grunt problemów odnoszących się do prawa karnego w działaniu. Refleksja będzie się koncentrować wokół pytania w jakim zakresie normatywne podejście do prawa, które jest istotne dla ideału państwa prawa może mieć praktyczne znaczenie w prawie karnym dla jednostkowej konkretnej sprawy dotyczącej obywatela zwłaszcza w przypadku, gdy spotyka się z bezprawiem ze strony urzędów, w tym także ze strony organów wymiaru sprawiedliwości. Zwrócę więc uwagę na polemikę między normatywnością (w tym skrajne poglądy w stylu Kelsena), a realizmem prawniczym (w tym w stylu idei normativen Kraft des faktischen Georga Jellinka), a więc tradycji w gruncie rzeczy dla niektórych mocno podejrzanej, która prawo wywodzi raczej z faktu, a więc też z siły, a nie z powinności. Problem ten staram się rozważać w kontekście odpowiedzi na pytanie jak rozumieć prawo w działaniu, gdy przyjdzie konfrontować się z bezprawiem, które posługuje się formą prawną, czyli jak konceptualizować korzystanie z prawa w sporze z urzędnikami, którzy posługują się formą prawną i ideą normatywności przeciwko prawom obywatela. Problem ten stawia się czasami w kontekście rozważań na temat obywatelskiego nieposłuszeństwa, jednak w moich rozważaniach istotna jest mniej wzniosła kwestia prywatnych interesów obywatela zagrożonych przez funkcjonariuszy publicznych, posługujących się w sposób wypaczony prawem. Inaczej mówiąc, jest to pytanie o rolę prawa w stanie , gdy społeczne funkcjonowanie instytucji to prawo podważa, w jaki sposób można konceptualizować zwalczanie przy pomocy instrumentów prawa nadużyć prawa wyrażanych nierzetelnymi działaniami funkcjonariuszy publicznych i innych podmiotów posługujących się prawem? W jaki sposób poprzez normatywną siłę faktu bronić idei pewności, celowości i sprawiedliwości prawa, przeciwko domniemaniu faktycznemu działania organów państwa zgodnie z prawem i w jego granicach? Czy należy kapitulować? Inspiracją refleksji było stanowisko profesora Mariana Filara po okresie kierowania podkomisją do spraw reformy prawa karnego w Sejmie RP, które kończył w prywatnej rozmowie refleksją, że po powrocie z Warszawy do Torunia stojąc przed studentami , gdy miał mówić na wykładzie o podstawowych zagadnieniach prawa karnego sam zadawał sobie pytanie, o czym w zasadzie ma im mówić? Refleksja sprowadza się do poszukiwania złotego środka między skrajnymi poglądami na temat prawa, czy też jak w ujęciu Jellinka stroną społeczną i stroną normatywną instytucji państwa będących nośnikami prawa w szczególności gdy występują w tym zakresie wyraźne rozbieżności . Prezentowane rozważania skłaniają ogólnie do idei zwiększania praw podmiotowych obywatela wobec państwa w szczególności w ramach wymiaru sprawiedliwości karnej, ale też w postępowaniu administracyjnym, co wymaga zarówno zmian normatywnych jak i odpowiedniej edukacji prawnej społeczeństwa i polityki kadrowej w ramach instytucji państwowych, a w szczególności w wymiarze sprawiedliwości.
18:00-18:30	Prof. Mariusz Sztuka <i>Pedagog a realia interwencji prawnokarnej. Powinowactwo - niechciane? konieczne? niemożliwe?</i>

	W wyniku swego historycznego rozwoju, instytucja penitencjarna stała się miejscem krzyżowania się i nakładania na siebie funkcji sprawiedliwościowej oraz wychowawczo w swej istocie zorientowanych strategii reagowania na wykolejenie przestępcze. Wystąpienie poświęcone jest kontrowersjom jakie ten stan rzeczy wywołuje w przestrzeni dyskursu resocjalizacyjnego. Jako możliwości uzupełnienia obecnego stanu refleksji przywołana zostanie koncepcja wykorzystująca antagonistyczną i agonistyczną perspektywę widzenia problemu.
Zakończenie i podsumowanie 1 dnia konferencji	

PROGRAM SZCZEGÓŁOWY KONFERENCJI

oraz

ABSTRAKTY

Człowiek w obliczu prawa. 100 lecie wzajemnych relacji nauki i praktyki

Miejsce konferencji: Wydział Nauk Społecznych (WNS)

ul. Jana Bażyńskiego 4

80-309 Gdańsk

Dzień 25.10.2019		
8:00	Rejestracja uczestników od godziny 8:00	
Hall główny WNS poziom 200		
Panele dyskusyjne		
9:00-10:30	Kuratela sądowa Sala C 105	Diagnoza sądowa i penitencjarna oraz zastosowanie środków zabezpieczających Sala C 111/112
10:30 - 11:00	Przerwa na kawę/herbatę sala C 110	
Wykłady plenarne Aula S 204		
11:00 - 11:30	Marcus Hoo - <i>Knife and drug crime young people</i>	
11:30 – 12:00	Prof. Yevgen Barash - <i>Aktualne problemy ochrony praw człowieka w konflikcie z prawem na Ukrainie</i>	
12:00-12:30	Robert Cotterell – <i>How does school exclusion lead to a life crime and at what social and financial cost?</i>	
12:30 – 13:00	Przerwa na kawę/herbatę sala C 110	
13:00 – 15:00	Sesje równoległe	
Sesja 3		
<u>Środki zabezpieczające</u> <u>Sala C 109</u>		
Prowadzenie: prof. Beata Pastwa-Wojciechowska		
1. Walento-Nowacka, A. (Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gdańskim) - <i>Profesjonalna ocena ryzyka ponowienia czynów z użyciem przemocy z zastosowaniem narzędzi HCR20 i SAPROF na przykładzie przypadku klinicznego</i> W ostatnich latach w Polsce coraz częściej spotykamy się z debatą na temat przedłużających się internacji sądowo-psychiatrycznych, zazwyczaj wtedy, gdy pojawiają się w mediach informacje na temat osób izolowanych w Szpitalach Psychiatrycznych od wielu lat. Nadal ciągle szeroko dyskutowana jest sprawa Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zaburzeniom Dyssocjalnym. Zakładamy, że osoby te, to takie, które niewątpliwie popełniły czyny o charakterze przemocy i zakładamy, że istnieje u nich bardzo wysokie prawdopodobieństwo ponowienia tego typu czynów. Wszystkie powyższe rozważania sprowadzają się do wspólnego mianownika. Do pytania, jakie jest zadawane biegłym sądowym dotyczącego tego, czy istnieje wysokie ryzyko popełnienia przemocy, bądź to u osób osadzonych, opiniowanych w toku postępowania przygotowawczego, pacjentów oddziałów detencyjnych, czy w końcu osób		

kierowanych lub już przebywających w KOZZD. Dlatego nasze opinie muszą bezwzględnie nosić znamiona bezstronności i rzetelności, gdyż musimy pamiętać o tym, że za naszymi decyzjami stoi człowiek, a nawet wielu ludzi, bo sam opiniowany jest jednostką, ale razem z podjęciem decyzji o nim, podejmujemy decyzję o całej jego sieci społecznej i ewentualnych ofiarach. W związku z tym, jak rzetelnie i zgodnie z najnowszą wiedzą, oceniać ryzyko wystąpienia, bądź ponowienia przemocy przez osobę badaną?

Metodą, która chciałabym szerzej przedstawić w niniejszym wystąpieniu jest metoda z powodzeniem stosowana od ponad 20 lat w wielu krajach na Świecie. Metoda ta nosi nazwę Structured Professional Judgement (SPJ). Metoda ta strukturyzuje informacje, które posiadamy o osobie badanej, pozwala na określenie jakie czynniki ryzyka przemocy lub czynniki chroniące przed popełnieniem przemocy są obecne u danej jednostki, pozostawiając jednocześnie ostateczną decyzję i ocenę klinicyście. Dzięki tej metodzie i narzędziom na niej opartym jak dostępnym obecnie HCR20 i SAPROF można stworzyć pełną diagnozę kryminalistyczną, oszacować ryzyko przemocy oraz stworzyć strategię zarządzania ryzykiem, czyli określić jakie kroki należy podjąć by ryzyko zminimalizować. Autorka niniejszego wystąpienia pragnie przedstawić powyższą metodę w jak najbardziej przystępny i zrozumiały sposób. Pozwoli to na pokazanie jej zalet, w tym transparentności jaką niesie, dzięki czemu jest zrozumiała dla wszystkich osób zaangażowanych w proces podejmowania decyzji, zarówno po stronie wymiaru sprawiedliwości jak i biegłych. W tym celu wystąpienie będzie miało charakter praktyczny, a metoda zostanie przedstawiona na podstawie przypadku klinicznego. Będzie to przypadek pacjenta przebywającego na detencji w Szpitalu dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gdańskim.

2. Dawidziuk, E. (Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich) - ***Aktualne problemy dotyczące izolacji postpenalnej w kontekście Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym w Gostyninie.***

W ciągu 6 lat funkcjonowania Krajowego Ośrodka Zapobiegania Zachowaniom Dyssocjalnym w Gostyninie sądy, w oparciu o opinie biegłych, skierowały tam 69 osób, uznając je za osoby stwarzające zagrożenie dla społeczeństwa. Potrzeba ich bezterminowego pozbawienie wolności jest weryfikowana w procedurze prowadzonej przez SO w Płocku co 6 miesięcy. Do tej pory tylko jedna osoba została zwolniona z Ośrodka i orzeczono wobec niej nadzór prewencyjny. Czy jednostki penitencjarne, które inicjują postępowanie o uznanie za osobę stwarzającą zagrożenie faktycznie powinny tak często kierować wnioski do sądu, jakie trudności ma sąd po zapoznaniu się z opiniami biegłych, jak wygląda funkcjonowanie Ośrodka w Gostyninie i czym się różni od analogicznych ośrodków dla niebezpiecznych za granicą. Na te wszystkie pytania autorka postara się odpowiedzieć w toku wygłaszania referatu.

3. Borowski M. (Mazowieckie Specjalistyczne Centrum Zdrowia) - ***Ustawa o „bestiach” z perspektywy biegłego***

Prezentacja poświęcona jest Ustawie o postępowaniu wobec osób z zaburzeniami psychicznymi stwarzających zagrożenie życia, zdrowia lub wolności seksualnej innych osób z dnia 22 listopada 2013 r. Ustawa ta poddawana była krytyce zarówno przez środowiska prawnicze, jak i medyczne. Głosów tych nie wzięto pod uwagę. Ustawę zaskarżyli jeszcze w 2014 r. prezydent Bronisław Komorowski oraz ówczesna rzecznik praw obywatelskich Irena Lipowicz. Trybunał Konstytucyjny wydał wyrok w dniu 23 listopada 2016 r. Pięcioosobowy skład TK uznał niekonstytucyjność tylko jednego zapisów ustawy.

Od czasu wejścia w życie Ustawy liczba osób nią objętych zwiększyła się z kilku do kilkudziesięciu, umieszczonych w KOZZD. W efekcie ośrodek ten wyparł pacjentów ROPS, który został zlikwidowany. W chwili obecnej przebywa tam ponad 60 pacjentów, w tym jedna kobieta chora na schizofrenię, której nie można zwolnić, pomimo licznych pism zarówno Rzecznika, jak i Dyrektora ośrodka.

W prezentacji przedstawione są rzadko omawiane do tej pory liczne problemy, z jakimi spotykają się biegli opiniujący w ramach tej Ustawy. Pokazane zostanie, że zakres ekspertyzy zlecanej przez Sąd każdorazowo wykracza poza kompetencje biegłych, co związane jest z konstrukcją samego aktu i brakiem regulacji przepisów postępowania w tym zakresie. Szczególnej krytyce poddane zostaną wymienione tam kryteria, jakie mają spełniać osoby nią objęte i wykazane zostanie, że dokument nie chroni osób chorych psychicznie przed zastosowaniem Ustawy wobec nich. Wskazane wreszcie zostaną niekonsekwencje treści aktu wobec obowiązujących przepisów Kodeksu Karnego, Kodeksu Postępowania Karnego i Kodeksu Karnego Wykonawczego w zakresie stosowania środków zabezpieczających. Podane będą przykłady z praktyki biegłego i trudności, z jakimi spotykał się na sali sądowej. Na koniec przedstawiona będzie próba odpowiedzi, dlaczego ciągle zwiększa się liczba osób osadzonych w KOZZD i czemu istnieją tak duże trudności z ich zwolnieniem z ośrodka.

4. Więcek-Durańska, A. (Akademia Pedagogiki Specjalnej w Warszawie) - ***Orzecznictwo i wykonanie środka zabezpieczającego wobec sprawców przestępstw seksualnych wykazujących zaburzenia preferencji seksualnych***

Kwestia stosowania środków zabezpieczających wobec sprawców przestępstw o charakterze seksualnym wydaje się obecnie szczególnie ważna, ze względu na fakt, iż od 2013 roku, a więc sześć lat po wprowadzeniu tychże unormowań, zakłady karne opuścili już pierwsi sprawcy przestępstw o takim charakterze, wobec których na podstawie ówczesnie obowiązującego art. 95a § 1 k.k. (obecnie art. 93c § 3 k.k.) sąd orzekł umieszczenie w zakładzie zamkniętym lub podjęcie terapii w warunkach ambulatoryjnych.

W referacie zaprezentowane zostaną wyniki badania dotyczące orzecznictwa środków zabezpieczających jak i praktyki ich wykonywania. W szczególności zwrócono uwagę na zgodność stosowanych procedur z obowiązującymi regulacjami prawnymi oraz na trudności związane z wykonywaniem tego środka. Istotna wydaje się również kwestia długoletniej izolacji sprawców przestępstw seksualnych w zakładach karnych (jest to również okres wymuszonej abstynencji seksualnej), która bez odpowiedniego wsparcia terapeutycznego stanowić może problem. W badanej grupie spraw aż 20% skazanych, przebywających w zakładzie karnym w związku z popełnieniem przestępstwa o charakterze seksualnym, zaraz po jego opuszczeniu dokonało kolejnego zgwałcenia.

Mimo, że wyodrębniono placówki leczenia zamkniętego oraz ambulatoryjnego, które mają realizować środki zabezpieczające wobec sprawców przestępstw seksualnych wykazujących zaburzenia preferencji seksualnych, to w rzeczywistości nie wszystkie takie leczenie prowadzą.

Sesja 4

Problematyka przestępczości nieletnich

Sala C 105

Prowadzenie: prof. Piotr Chomczyński

1. Nowakowski, K., Bylina, W. (Akademia Ignatianum w Krakowie) - ***Struktura samooceny u nieletnich chłopców z cechami psychopatii***

W wielu koncepcjach psychopatii przyjmuje się założenie, że osoby z tego typu zaburzeniem osobowości charakteryzuje zawyżona, nieadekwatna samoocena. Badania weryfikujące empirycznie to założenie nie dają jednoznacznych rezultatów, wskazując, że związek pomiędzy psychopatią a samooceną jest bardziej złożony i zależy od przyjętego poziomu analizy, subtypu psychopatii, współwystępowania z narcyzmem oraz użytych narzędzi pomiarowych. Jednocześnie większość doniesień w tym zakresie pochodzi z badań nad dorosłymi, zarówno osadzonymi, jak również i z populacji poza-penitencjarnej. Badania związku samooceny i psychopatii u adolescentów należą do rzadkości. Celem wystąpienia będzie zaprezentowanie

wyników z badań nad strukturą samooceny wśród nieletnich chłopców z cechami psychopatycznymi. Grupę badawczą stanowili wychowankowie młodzieżowych ośrodków wychowawczych w wieku 16-18 lat (N=59). Do pomiaru analizowanych zmiennych zastosowano kwestionariusze: TriPM (Patrick, 2010) w polskiej adaptacji TriPM-41 (Pilch i in., 2015) oraz MSEI (O'Brien i Epstein, 1988; Fecenec, 2008). Otrzymane wyniki wskazują, że z wymiarami samooceny powiązane są zuchwałość i rozhamowanie. Bezdusznosc ujemnie korelowała jedynie z obronnym wzmacnianiem samooceny. Uzyskany rezultat pozostaje zgodny z danymi z badań prowadzonych na grupach dorosłych, świadczących o kluczowej roli adaptacyjnych lub nieprzystosowawczych cech psychopatii w zróżnicowaniu profilu samooceny. Dane z podjętych badań mogą okazać się użyteczne zarówno w kontekście poszerzania wiedzy o specyfice psychopatii w okresie adolescencji, jak i dla diagnozy sądowo-psychologicznej w sprawach nieletnich czy też podczas projektowania oddziaływań wychowawczych wobec młodzieży niedostosowanej społecznie.

2. Grzegorzewska, I., Pastwa-Wojciechowska, B. (UZ/UG) - ***Nadmierny optymizm czy nieuzasadniony pesymizm w procesie oceny szacowania ryzyka powrotności do przestępstwa seksualnego przez nieletnich***

Szacowanie ryzyka ponownego popełnienia przestępstwa zdaje się dominować w problematyce zadań opiniodawczych w obszarze psychologii i psychiatrii sądowej. Ocena ryzyka ponownego popełnienia przestępstwa, przede wszystkim wpisywana jest w obszar zadań związanych z zastosowaniem środków zabezpieczających – z jednej strony akcentując aspekt ochrony społeczeństwa, z drugiej zaś obszar zadań terapeutycznych. Szczególne zainteresowanie zarówno ustawodawcy, jak i opinii społecznej stanowią sprawcy przestępstw seksualnych, a głównym celem szacowania ryzyka powtórnego popełnienia przez tą grupę sprawców uznaje się zapobieganie ponownemu popełnieniu. Cel ten weryfikowany jest w oparciu o różnego rodzaju narzędzia, za pomocą których wskazuje się, jaki poziomie ryzyka może stwarzać osoba badana. Autorki niniejszego wystąpienia pragną zwrócić uwagę na następujące kwestie: a) nadmiernie koncentruje się przede wszystkim na narzędziach określających prawdopodobieństwo ponownego popełnienia przestępstwa, b) ogranicza się przede wszystkim do osób dorosłych, c) zminimalizowaniu uległy dyskusje dotyczące założeń teoretycznych. Wychodząc naprzeciw wskazanym w naszym odczuciu ograniczeniom w tym obszarze postanowiliśmy skoncentrować się na problematyce osób nieletnich pokazując aktualnie toczącą się dyskusję w tym obszarze.

3. Walento-Nowacka, A., Banasik, M (Szpital dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Starogardzie Gdańskim/SWPS Katowice) - ***Interdyscyplinarne podejście w procesie oceny i monitorowania ryzyka przemocy u nieletniego pacjenta oddziału psychiatrii sądowej – współpraca lekarza psychiatry i psychologa.***

Mimo wielu lat poszukiwań obiektywnych i trafnych metod diagnostycznych, problematyka oceny symptomów niedostosowania społecznego, stopnia demoralizacji oraz nasilenia ryzyka przemocy w grupie nieletnich zajmuje w dyskusjach specjalistów z wielu dziedzin nieustannie ważne miejsce. Ani w polskim systemie ochrony zdrowia psychicznego ani w systemie penitencjarnym nie wprowadzono wciąż na szeroką skalę nowoczesnych procedur, umożliwiających bardziej efektywne planowanie oddziaływań terapeutycznych czy resocjalizacyjnych wobec nieletnich sprawców przemocy oraz monitorowanie skuteczności tychże działań. Przegląd danych z literatury światowej wskazuje jako najbardziej właściwe w kontekście prognozowania przemocy podejście interdyscyplinarne i anamnestyczne. Oba wspomniane kierunki działania łączy w sobie model diagnozy zwany Ustrukturyzowaną Profesjonalną Oceną Ryzyka (SPJ). W ramach wystąpienia Autorki zaprezentują procedurę oceny ryzyka opracowaną zgodnie z podejściem SPJ z użyciem Arkusza Oceny Ryzyka Wystąpienia Zachowań o Charakterze Przemocy u Młodzieży SAVRY (Structured Assessment of Violence Risk in Youth; Borum, Bartel, Forth, 2002) w połączeniu z Arkuszem Oceny Czynników

Ochronnych SAPROF-YV (The Structured Assessment of Protective Factors for violence risk – Youth Version, de Vries Robbe, Geers, Stapel, Hilterman, de Vogel, 2015). Głównym celem prezentacji będzie natomiast ukazanie możliwości współpracy lekarza psychiatry i psychologa w procesie diagnozy ryzyka przemocy u nieletniego pacjenta oraz korzyści płynących z takiego interdyscyplinarnego podejścia.

4. Lewandowska A. J. (Uniwersytet w Białymstoku) - ***Świadomość nieletnich dotycząca popełnionych przez nich czynów karalnych – wstęp do badań***

Ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich została ustanowiona po to „aby dążyć do przeciwdziałania demoralizacji i przestępczości nieletnich i stwarzania warunków powrotu do normalnego życia nieletnim, którzy popadli w konflikt z prawem bądź z zasadami współżycia społecznego, oraz w dążeniu do umacniania funkcji opiekuńczo-wychowawczej i poczucia odpowiedzialności rodzin za wychowanie nieletnich na świadomych swych obowiązków członków społeczeństwa”. W celu spełnienia wyżej wymienionych założeń niezbędna jest wnikliwa analiza psychiki nieletniego ‘sprawcy’, która pozwoli określić nie tylko pobudki oraz determinanty popełnienia czynu karnego w danym przypadku, ale przede wszystkim stosunek nieletniego do popełnionego czynu wynikający zazwyczaj z przekazanych danej jednostce wartości w trakcie procesów wychowawczych. Może się bowiem okazać, że wartości te znacznie różnią od ogólnie przyjętych zasad współżycia społecznego, a jednostka nie uświadamia sobie znaczenia oraz konsekwencji popełnionego czynu. Wyżej wymieniony stan rzeczy powinien wpływać na dostosowywanie środków psychokorekcyjnych wobec takich osób, aby można było mówić o skutecznej resocjalizacji jednostki. W tym celu niezbędne jest przeprowadzenie badań które wskażą, w jakim stopniu młode osoby, które dopuściły się czynu karnego są ich świadome i w jaki sposób wpływa to na ich proces resocjalizacji.

5. Szulc, M., Pastwa-Wojciechowska, B. (UG) - ***Portrety psychologiczne i motywy sprawców school shooting w USA***

W USA w wyniku użycia broni ginie dziennie średnio 97 osób. Amerykanie częściej używają broni do popełnienia samobójstw niż zabójstw. Średnio w ciągu tygodnia zdarza się jeden incydent z bronią w szkole, zaś uwarunkowania i motywy sprawców tych ataków nie są do końca jasne i dobrze zbadane, gdyż większość z nich ginie, najczęściej śmiercią samobójczą lub w tzw. suicide by cop. W literaturze przedmiotu najczęściej wskazuje się na trzy typy sprawców: psychopatycznych, psychotycznych i traumatyzowanych (Langman, 2009; Langman, 2015). Bardzo często szkolnymi strzelcami są dzieci z poważnymi problemami psychicznymi, co często nie jest dość wyraźnie artykułowane w raportach i analizach (Langman, 2009). Interesującą grupą sprawców są tak zwani incele (involuntary celibate), mężczyźni należący do manosfery, którzy wbrew swojej woli nie podejmują aktywności seksualnej w związku z poczuciem bycia mało atrakcyjnymi. Złość kierowana w stosunku do kobiet przybiera czasem rozmiary przemocy z użyciem broni (Ging, 2017; Zimmerman i in., 2018). Celem wystąpienia jest przybliżenie sylwetek sprawców ataków z bronią w szkołach i próba wyjaśnienia motywów ich postępowania.

15:00	Przerwa obiadowa – myślał indyk o niedzieli a na talerz warzywa ścieli sala C 110
16:00 – 16:30	Podsumowanie 2 dnia konferencji i uroczyste zakończenie Aula S204